अनुपनीतद्विजाः शूद्रसमाः ॥ [illegible] विपा वै [illegible] स्वावधेद् [illegible] मत तः प्रकृता पन पाः सर्वे ९

श्रीरामचंद्राय नमः अथोपनयनं तत्र पूर्वेद्युः कुमारस्य पिता मातृपूजापूर्वकं नान्दीश्राद्धं कृत्वा
कुमारस्य वपनं कारयित्वा कर्मांगत्वेन ब्राह्मणत्रयं भोजयित्वा कुमारं च भोजयित्वा बहिःशालायां पंचभूसं
स्कारान्कृत्वा आचार्यस्य वरणं पादप्रक्षालनं तिलकं च अद्येत्यादि अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः कुमारस्योप
नयनकर्म अमुकगोत्रममुकशर्माणं ब्राह्मणममुकं प्रारब्धाय [illegible] पूगीफलादिद्रव्यैराचार्यत्वेन त्वाम्
[illegible] वृतोस्मीति मंत्रः ॐ [illegible] स्थण्डिलं मंडलं कृत्वा कुशाग्राभ्यां [illegible] दर्भैः परिसमूह्य गोमयोदकेनो
पलेपनं [illegible] स्फ्येन तिस्रो रेखाः कृत्वा [illegible] अनामिकांगुष्ठाभ्यां [illegible] पंचभूसंस्कारान्कृत्वा
तत्र लौकिकाग्नेः स्थापनं कृत्वा [illegible] प्राङ्मुख उपविश्य प्राणायामं कृत्वा [illegible] संकल्पं करोति अद्येत्या
दि मम अस्य कुमारस्योपनयनमहं करोमि ततः पुष्पमालादिरलंकृतं कुमारमाचार्यः [illegible] समीप
मानयति आचार्यः [illegible] कुमारं [illegible] ब्रह्मचर्यमागामिति ब्रूहि इति कुमारश्च प्रतिवदत्याचार्यः
यित्वा ॐ ब्रह्मचर्यमागामिति ब्रूहि इति कुमारश्च प्रतिवदत्याचार्यः ॐ ब्रह्मचर्य्यमसानि ॐ ब्रह्मचर्य
मागाम् [illegible] प्रतिवदति माणवकः ततः आचार्यो माणवकं अहतं वासः परिधापयति अद्येत्या
संकल्पः ॐ अद्य पूर्वोच्चरित [illegible] शुभपुण्यफलप्राप्तिकामः वस्त्रपरिधानं करिष्ये [illegible]
[illegible] बृहस्पतिदेवताप्रीतये ब्राह्मणायनुष्टुप् [illegible] येनेन्द्राय [illegible] बृहस्पति
देवता बृहती छंदः वासःपरिधाने विनियोगः ॐ येनेन्द्राय बृहस्पतिर्वासः पर्यदधादमृतं तेन त्वा परि
दधाम्यायुषे दीर्घायुत्वाय बलाय वर्चसे इत्यनेन मंत्रेण ततः आचार्यो माणवकस्य कटिप्रदेशे मेखलां प्र

दक्षिणांत्रिवेष्टयित्वा यथाग्रवरंग्रंथित्रयंबध्नाति इयंदुरुक्तमितिवामदेवऋषिर्मेखलादेवतात्रिष्टुप्छं-
दः मेखलाबंधनेविनियोगः ॐ इयंदुरुक्तंपरिबाधमानावर्णंपवित्रंपुनतीमआगात् प्राणापानाभ्यांबल-
मादधानास्वसादेवीसुभगामेखलेयमितिमंत्रपठितव्यः तत्राप्याचार्यस्यनाममंत्रपाठः युवासुवासा
इतिविश्वामित्रऋषिर्यूपोदेवतात्रिष्टुप्छंदः परिवेष्टनेविनियोगः ॐ युवासुवासाःपरिवीतआगात्सउ
श्रेयान्भवतिजायमानस्तंधीरासःकवयउन्नयंतिस्वाध्योमनसादेवयंतः इत्येतंमंत्रंपठित्वाततः
तूष्णींवामेखलाबंधनं ततःशिखांबध्नीतेमाणवकस्य ॐ तत्सवितुरितिशिखायाम् अद्येत्यादि
संकल्पः यज्ञोपवीतपरिधाननिमित्तकंप्रजापतिदेवताप्रीतयेइदंयज्ञोपवीतंसदक्षिणंब्राह्मणायतु-
भ्यमहंसंप्रददे अथयज्ञोपवीतमितिपरमेष्ठीऋषिःलिंगोक्तादेवतात्रिष्टुप्छंदः यज्ञोपवीतपरि-
धानेविनियोगः ॐ यज्ञोपवीतंपरमंपवित्रंप्रजापतेर्यत्सहजंपुरस्तात् आयुष्यमग्र्यंप्रतिमुंचशुभ्रं
यज्ञोपवीतंबलमस्तुतेजः तदग्रमादक्षिणबाहुमुद्धृत्यवामस्कंधेयज्ञोपवीतंनिवेशयति यथोक्तवि-
धिनाद्विराचम्य कृष्णाजिनंमाणवकस्यैवपरिधत्ते आचार्योवापरिधापयति मित्रस्यचक्षुरितिप्र-
जापतिऋषिःगायत्रीछंदः अजिनंदेवता अजिनपरिधानेविनियोगः ॐ मित्रस्यचक्षुर्धरुणंबलीय-
स्तेजोयशस्विस्थविरंसमिद्धंअनाहनस्यंवसनंजरिष्णुपरीदंवाज्यजिनंदधेयम् ॐ ततःआ-
चार्योमाणवकायदंडंददाति योमेदंड [illegible] ऋषिः [illegible] अग्निर्देवता यजुःछंदः दंडग्रहणे

नियमनकुम्भं ततः आचार्यो माणवकं हस्ताभ्यां गृहीत्वा बद्धांजलिं माणवकं पूर्वादिदिक्षु प्रदक्षिणमुपस्था
नं चक्रावयति तत्राचार्य्यो मंत्रपाठः कर्कादिभिः हस्तग्रहणांनामिहितं माणवकं भूतेभ्यः परिददामि प्रजा
पतये त्वा परिददामि आद्यं देवाय त्वा सवित्रे परिददामि मं ओषधीभ्यः परिददामि द्यावापृथिवीभ्यां
त्वां परिददामि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः परिददामि सर्वेभ्यस्त्वा भूतेभ्यः परिददामि अरिष्ट्यै अथ कुमारः अग्नि
प्रदक्षिणी कृत्य आचार्य्यस्योत्तरतः उपविशति अथ आचार्य्यो देवतानिधानं करोति उपनयनकर्म
णि होष्यन्तं तत्र प्रजापतिमिन्द्रमग्निं सोमाग्नेवायुं सूर्यमग्निं वरुणं यावग्नीवरुणांमवितारं विष्णुं विश्वान्
मरुतश्च कान्वरुणां प्रजापतिमग्निं स्विष्टकृतं चाज्येनाहं यक्ष्ये ततो ब्रह्मोपवेशनादि अग्यकुशकण्डिका
करणं चरुवर्ज्यं पर्युक्षणान्तं कर्म कुर्यात् आघारावाज्यभागौ महाव्याहृतयः अथ ब्रह्मावरणाया
द् ब्रह्मालनेन तिलकं च अच्छेत्यो दिग्भ्यः अमुकगोत्रकुमारामुकशर्मणाः अमुकगोत्रम मुकशर्माणं ब्रा
ह्मणमुकवेदैकशाखाध्यायिनमभिरोचना ततः पूगीफलवस्त्रद्रव्यैः उपनयनकर्मणि निमित्तके के
ताः कृतावेनिमरणोलौ वरणोत्यमे ब्रह्मा भव ओं भवामि ब्रह्मोपयमानु अग्नेर्दक्षिणतो ब्रह्मासनं इति ततो
यथास्थापितपात्राणामेकैकस्य प्रोक्षणं आज्यस्थालीप्रोक्षणं स्थालीसंमार्जनकुशा उपजमनसमि
धः स्रुव तंडुलपूर्णपात्रं प्रोक्षणमिति सर्वे वस्तेयं असंचरे प्रोक्षणीपात्रं निधानं आज्यस्थाल्यामाज्य
निर्वापः एषां देवतानि मंत्रः १ समिधमग्निं ओं मनसा प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापतये इन्द्राय स्वाहा इदमिन्द्राय
अग्नये स्वाहा इदमग्नये सोमाय स्वाहा इदं सोमाय अथ कलशप्रतिष्ठापूजा आज्यकलशो स्य पूर्वोक्त यो

भवसि तव कोनि आचार्यः इदानीं तु एतदुपनय

विनियोगः ॐ योमेदं ऽ परापतत्केहाथमोघि मूर्ध्यां तमहं पुनरादद आयुषे ब्रह्मणे ब्रह्मवर्चसाय इत्यने
न मंत्रेण प्रतिगृह्णाति माणवकस्य मंत्रपाठः ततः आचार्यो माणवकस्यांजलिना जलमादाय तेन जले
न माणवकस्यांजलिं पूरयति आपो हिष्ठेति त्रिसृणां सिंधुद्वीप ऋषिः आपो देवता गायत्री छंदः मार्जने वि
नियोगः ॐ आपो हि ष्ठा मयोभुवः १ ॐ ता न ऊर्जे दधातु नः २ महे रणाय चक्षसे ३ यो वः शिवतमो र
सः ४ तस्य भाजयतेह नः ५ उशतीरिव मातरः ६ तस्मा अरं गमाम वो ७ ॐ यस्य क्षयाय जिन्वथ ८ ॐ आ
पो जनयथा च नः ९ इत्यनेन मंत्रेण मार्जनं कुमारस्य ततः आचार्यो माणवकं प्रेषयति सूर्यं पश्य सूर्यं पश्यति
तच्चक्षुरिति दध्यङ्ङाथर्वण ऋषिः पुरउष्णिक् छंदः सूर्यो देवता सूर्यावेक्षणे विनियोगः ॐ तच्चक्षुर्देव
हितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं शृणुयाम शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः
शतं मदीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात् ततः आचार्यो माणवकदक्षिणहस्तं गृहीत्वा को ना
मासीत्याह एवमाचार्येण पृष्टः कुमारः अमुकशर्माहं भोः स आचार्यः प्रत्याह पुनराचार्यो माणवकं पृच्छति
कस्य ब्रह्मचार्यसीति भवत इति कुमारेणोच्यमाने आचार्यः पठति इंद्रस्य ब्रह्मचार्यस्यग्निराचार्यस्त
वाहमाचार्यः श्रीअमुकशर्मन्नसाविति अनेन मंत्रेण अथ हृदयालंभनं ततः आचार्यः कुमारस्य दक्षिणस्कंध
स्योपरि स्वदक्षिणहस्तमानीय मम व्रते ते प्रजापति ऋषिः बृहस्पतिर्देवता त्रिष्टुप् छंदः हृदयालंभने वि
नियोगः ॐ मम व्रते ते हृदयं दधामि मम चित्तमनु चित्तं ते अस्तु मम वाचमेकमना जुषस्व बृहस्पतिष्ट्वा

दक्षिणहस्तेन जलमादाय ऐशान्यादारभ्य ऐशान्यपर्यन्तं प्रदक्षिणमग्निमभितो हस्तस्थितेनोदकेनाग्निं
पर्युक्ष्योत्थाय दक्षिणहस्तेनैकां समिधं गृहीत्वा समाचारात् केनचिन्मंत्रेण अग्नय इति प्रजापतिऋ
षिः समिद्देवता आकृतिश्छंदः समिधादाने विनियोगः ॐ अग्नये समिधमाहार्षं बृहते जातवेदसे
यथा त्वमग्ने समिधा समिध्यस एवमहमायुषा मेधया वर्चसा प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन समिंधे
जीवपुत्रो ममाचार्यो मेधाव्यहमसान्यनिराकरिष्णुर्यशस्वी तेजस्वी ब्रह्मवर्चस्यन्नादो भूयासं
३ स्वाहा एवं द्वितीयं २ तथा तृतीयः ३ प्रक्षिपेत् ततः उपविश्य पूर्ववद् अग्ने सुश्रव इत्यादि मंत्रैः अग्ने सुश्र
वस्त्यादीनां इति पर्युक्ष्य तत्स्मीमघोमुखं अग्नेर्पाणी प्रतप्य तनूपा अग्नेसादीनां वहद्देवऋषिरग्
ग्निर्देवता यजूंषि अग्निमुखस्पर्शने विनियोगः ॐ तनूपा अग्नेसि तन्वं मे पाहि आयुर्दा अग्नेसि आयुर्मे
देहि वर्चोदा अग्नेसि वर्चो मे देहि अग्ने यन्मे तन्वा ऊनं तन्म आपृण मेधां मे देवः सविता आदधातु मेधां
देवी सरस्वती आदधातु ॐ मेधामश्विनौ देवावाधत्तां पुष्करस्रजौ इत्येभिः सप्तभिर्मंत्रैः मुखं स्पृ
शेदिति अथ तथैव पाणिभ्यां शिरः प्रभृति पादपर्यन्तं गात्राण्यालभेत् ॐ अंगानि च म आप्यायंतां यशो
बलं च म आप्यायतां वाक् च म आप्यायतां ॐ प्राणश्च म आप्यायतां चक्षुः च म आप्यायतां ॐ श्रो
त्रं च म आप्यायतां यशोबलं च म आप्यायतां ततो दक्षिणहस्तस्य अनामिकाग्रभस्म गृहीत्वा त्र्या
युषमिति नारायण ऋषिः अग्निर्देवता उष्णिक् छंदः त्र्यायुषकरणे विनियोगः ॐ त्र्यायुषं जमदग्नेः लला

तिथौ इति अमुकगोत्रकुमारस्यामुकशर्म्मणः शरीरारोग्यकामार्थं उपनयननिमित्तकं गणेशगौरीवरुणानां
पूजामहं करिष्ये ॐ गणानां त्वा इ० मंमे श्री श्रुते अनेन पूजनेन ॐ भूः स्वाहा इदमग्नये ॐ भुवः स्वाहा इदं वायवे
ॐ स्वः स्वाहा इदं सूर्याय ॐ त्वन्नः । स त्वन्न० । अयाश्चाग्ने० । ये ते शतं० । उदुत्तमं० । प्रजापते० । स्विष्टकृतं अ
ग्नये स्विष्टकृते स्वाहा इदमग्नये स्विष्टकृते संस्रवप्राशय पूर्णपात्रसदक्षिणां ब्रह्मणो दानं अद्यकृ
तैतदुपनयनकर्म्मणः सांगतासिद्ध्यर्थं इदं पूर्णपात्रं सदक्षिणं ब्रह्मणे तुभ्यमहं संप्रददे अथ ब्रह्मचा
रिणं संशास्ति तद्यथा आचार्यः ब्रह्मचार्यसि । भवामि । आपोशान अशानि कर्म कुरु करवा
णि मा दिवा सुषुप्थ नस्वपामि वाचंयच्छ यच्छामि समिधमाधेहि आदधामि आपोशान अशानि
अथानंतरमाचार्यो ब्रह्मचारिणो सावित्रीं ददाति उत्तरतोग्नेः प्राङ्मुखायोपविष्टाय प्रसन्नाय गुरुं समीक्ष
माणाय समीक्षिताय ॐकार व्याहृतिपूर्वकं प्रथमं पदशः द्वितीयार्द्धर्चशः पुनरर्द्धर्चेन तृतीयमनवान
केन सः पठेत् संवत्सरे षण्मासे चतुर्विंशत्यहे वा द्वादशाहे षडहे काले क्षत्रियवैश्ययोर्ब्रह्मचारिणो आचार्यः
सावित्रीं ददाति स यस्य एव ब्राह्मणो गायत्रीं ब्रूयात् ॐ भूः ॐ भुवः ॐ स्वः ॐ महः ॐ जनः ॐ तपः ॐ सत्यं ॐ भूर्भुवः
स्वः तत्सवितुरिति मन्त्रेण अथ ब्रह्मचारी तस्मिन्नेवाग्नौ सुश्रुगमनं करोति अग्ने सुश्रवः इत्यादीनां ब्रह्मा
ऋषिः अग्निर्देवता यजुः शिसुश्रुवादाने विनियोगः ॐ अग्ने सुश्रवः सुश्रवसं मां कुरु १ ॐ यथा त्व
मग्ने सुश्रवः सुश्रवा असि २ ॐ एवं मां सुश्रवः सौश्रवसं कुरु ३ यथा त्वमग्ने देवानां यज्ञस्य निधिपा असि ४ एवम
हं मनुष्याणां वेदस्य निधिपो भूयासं [illegible] हस्ताभ्यां वाचंयच्छ ॥

३·न

धनुर्ज्याराजन्यस्य मौर्वी वैश्यस्य पालाशो ब्राह्मणस्य दण्डः बैल्वः क्षत्रियस्य औदुम्बरो वैश्यस्य ब्राह्मणस्य
ललाटसम्मितं भ्रुवाधिः क्षत्रियस्य वैश्यस्य मुखसम्मितान्येवाधिकुर्य्यात् इति व्रतबन्धकर्म अथ वे
दारम्भः तत्र मातृपूजापूर्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा पूर्ववत्पञ्चभूःसंस्कारान्कृत्वा तत्र लौकिकाग्नि
स्थापनमिति तां कृत्वा वरणं चैव अद्य त्वादि [illegible] कार्यां तिथौ इति अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः कुमा
रस्य वा अमुकगोत्रम् अमुकशर्माणं ब्राह्मणम् अमुकवेदैकशाखाध्यायिनं एभिरोचनाक्षतपूगीफलद्रव्यै
वेदारम्भकर्मनिमित्तकं आचार्यत्वेन त्वामहं वृणे वृहस्पतेति मन्त्रः अथ वेदारम्भकर्मणा हवनम्
तत्र प्रजापतिमिन्द्राग्नी सोमम् [illegible] अग्नये ब्राह्मणे [illegible] अन्तरिक्षं वायु ब्राह्मणं छन्दांसि
दिव्य [illegible] ब्रह्माणं छन्दांसि प्रजापतिं देवान् ऋषीन् श्रद्धां मेधां सदसस्पतिमनुमतिमग्निं वा
युं सूर्यमग्नीवरुणौ अग्नीवरुणौ अग्नीवरुणौ सवितारं विष्णुं विश्वान्मरुतः स्वकां च रुणं प्रजाप
तिमग्निं स्विष्टकृतं चाज्येनाहं यक्ष्ये ततो ब्रह्मोपवेशनादि कुशकण्डिकाकरणं चरुं [illegible] स्विष्टकृदन्तं क
र्म कुर्यात् आघारावाज्यभागौ महाव्याहृतयः अथ ब्रह्मा [illegible] पादप्रक्षालनं तिलकं च अद्य पूर्वो
क्तायामिति अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः ब्राह्मणम् अमुकवेदैकशाखाध्यायिनं एभिरोचनाक्षतपू
गीफलद्रव्यैर्वेदारम्भकर्मनिमित्तकं त्वं ब्रह्मा भव ओं भवामि ब्रह्मयत्नानं अदक्षिणातो ब्रह्मा
सनं इति एषोहदेवः इति १ समिधाग्नि २ ओं मनः प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापतये इति ४ अथ कल

दे कश्यपस्य त्र्यायुषं ग्रीवायां यद्देवेषु त्र्यायुषं दक्षिणे भुजे तन्नोऽस्तु त्र्यायुषं हृदि अथ सस्त्यंतरोक्तवि-
धिना अभिवादनं करोति अमुकगोत्रः अमुकप्रवरः अमुकशर्माऽहं श्रीविष्णुं त्वामभिवादयामि श्री-
श्रीगणेश त्वामभिवादयामि एवं गुर्वादीनामभिवादयामि सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्योऽभिवादयामि
आयुष्मान्भव सौम्य देवदत्तशर्मन् इत्याशिषं ददाति अस्मिन्समये भिक्षाचार्यं करोति ॐ भवति भि-
क्षां देहि ब्राह्मणाभिक्षां देहि क्षत्रियः भिक्षां देहि वैश्यः भिक्षां इयं भिक्षामयालब्ध्वा ब्रह्मचारि-
णो नियमान्वक्ष्यामः तत्र भूमौ शयनं अक्षारालवणाशनं दंडधारणं सर्वदाग्निपरिचरणं सा-
यं प्रातःकाले गुरुशुश्रूषा भिक्षाचर्यं प्रातर्भोजनार्थं अनिंद्यब्राह्मणगृहे भैक्ष्यं गुर्वनुज्ञाया
मयाचित भोजनविधिना भुंजानः मधुमांसनभक्षणं कुर्यात् तीर्थावगाहनं खट्वाद्युपवेशनं
आसनस्योपरि स्त्रीणां मध्ये स्थितिम् अन्तदत्तादानानि वर्जयेत् याज्ञवल्क्यः मधुमांसंजनो-
च्छिष्टं शुक्तं स्त्रीप्राणिहिंसनं संध्यामुपवास यन्नाभास्करालोकनं पावने परिवादं च वर्जयेत् शा-
णसमयं वस्त्रं ब्राह्मणस्य भवति अतस्री विकारमयं क्षत्रियस्य आविलोमनिर्मितं वैश्यस्य हरिणा-
जिनमुत्तरीयं ब्राह्मणस्य भवति चित्रमृगत्वक् क्षत्रियस्य अजस्याजमयं वैश्यस्य मेखलमयं चतुरं-
गुलं वा एकं त्रिवृद्वा [illegible] मौंजी मेखला ब्राह्मणस्य भवति नवगुणात्रिवलिता

नः अग्नये स्विष्टकृते ६

ॐ त्वा वायुर्वः स्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठ
तमाय कर्मण आप्यायध्वमघ्न्या इन्द्राय भागं प्रजावती

स्वाहा इदमग्नीवरुणाभ्यां २ ॐ अयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तिपाश्च सत्यमित्त्वमया असि अयानो यज्ञं
वहास्ययानो धेहि भेषजं स्वाहा इदमग्नये ३ ॐ ये ते शतं वरुण ये सहस्रं यज्ञियाः
पाशा वितता महान्तः तेभिर्नो अद्य सवितोत विष्णुर्विश्वे मुञ्चन्तु मरुतः स्वर्काः स्वाहा इदं वरुणा
य सवित्रे विष्णवे विश्वेभ्यो मरुद्भ्यः स्वर्केभ्यः ४ ॐ उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं विमध्यमं श्रथाय
अथा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम स्वाहा इदं वरुणायादित्यायादितये ५ प्रजापतिः स्विष्टकृते
स्वाहा इदं प्रजापतये स्विष्टकृते स्वाहा इदमग्नये स्विष्टकृते संस्रवं प्राश्य पूर्णपात्रं सदक्षिणां ब्रह्मणे दाने
स्विष्टकृते तेहोमारंभकर्मणः सांगतासिद्ध्यर्थं इदं पूर्णपात्रं सदक्षिणां ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे अथ मंगल
आदि स्मरणं करिष्ये अथ वेदादि पठनं इषेत्वोर्जे संकल्पः अग्निमीळेकादि मन्त्रपाठः इति वेदारंभः अथ गो
दानकर्म उपसंगृह्य गुरुं कुमारो वदति आचार्य स्नास्ये स्नाहि इत्याचार्यो वदति ततः पा
दोपसंग्रहणं गुरोः अथ समावर्तनं इयांस्तु विशेषः उदकुंभानां स्थापने ओषधीरितान्कुशानप्रच्छो
वारिपूर्णाकलशान् वासः दधितिलान् नापितं स्नानवारि औदुंबरदंतधावनकाष्ठं वर्तनं चंदनं
आहतेवाससी यज्ञोपवीतपरिधानं पुष्पाणि उष्णीषं कर्णालंकारौ अंजनं दर्पणं नूतनं छत्रं उपानहौ
युगपत्त्वैणवदंडं चेति एतान्युपकल्पयेत् अथाद्येत्यादि अमुकगोत्रः अमुकशर्मा कुमारस्य समावर्तनकर्म
निमित्तकं त्वामहं वृणे ब्रह्मत्वेन इति समावर्तनकर्मणा हं यक्ष्ये तत्र प्रजापतिमिन्द्रमग्निं सोमं [illegible] अग्नये ब्रह्म

रन्मी
नाप्र
पदक
नाव
जेन
इश
तमा
घर
छे
सोधु
वायु
मिक्षे
फ्तास्व
ति

प्राणप्रतिष्ठापूजा मनोजूतिः पठेत् पुनः संकल्पो यथापूर्वोक्तायां तिथौ इति अमुकगोत्रस्यामुकशर्मणः कु
मारस्य च शरीरारोग्यकामार्थे वेदारम्भकर्मनिमित्तकं गणेशगौरीवरुणानां पूजनमहं करि
ष्ये गणानां त्वा श्रीश्च ते २ अनया पूजा इति ओं पृथिव्यै स्वाहा इदं पृथिव्यै अग्नये स्वाहा इदं
मग्नये ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छंदोभ्यः स्वाहा इदं छंदोभ्यः इति ऋग्वेदे अंतरिक्षाय स्वाहा इदं
मंतरिक्षाय वायवे स्वाहा इदं वायवे ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छंदोभ्यः स्वाहा इदं छंदोभ्यः इति यजु
र्वेदे दिवे स्वाहा इदं दिवे सूर्याय स्वाहा इदं सूर्याय ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छंदोभ्यः स्वाहा इ
दं छंदोभ्यः इति सामवेदे दिग्भ्यः स्वाहा इदं दिग्भ्यः चंद्रमसे स्वाहा इदं चंद्रमसे ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे
छंदोभ्यः स्वाहा इदं छंदोभ्यः इति अथर्ववेदे प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापतये देवेभ्यः स्वाहा इदं देवेभ्यः
ऋषिभ्यः स्वाहा इदं ऋषिभ्यः श्रद्धायै स्वाहा इदं श्रद्धायै मेधायै स्वाहा इदं मेधायै सदसस्पतये स्वा
हा इदं सदसस्पतये अनुमतये स्वाहा इदं अनुमतये ओं भूः स्वाहा इदमग्नये ओं भुवः स्वाहा इदं वाय
वे ओं स्वः स्वाहा इदं सूर्याय ओं त्वन्नो अग्ने वरुणस्य विद्वान्देवस्य हेडो अवयासिसीष्ठाः यजिष्ठो व
ह्नितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषांसि प्रमुमुग्ध्यस्मत् स्वाहा इदमग्नीवरुणाभ्यां २ ओं स त्वन्नो अग्ने
वमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उषसो व्युष्टौ अवयक्ष्व णो वरुणं रराणो वीहि मृडीकं सुहवो न एधि
मी

शांतं॰ उदुत्तमं॰ वेदाहं॰ मेयाऊतयः ता सर्वाः कृतीकृत्वा ॰अग्नये स्विष्टकृते स्वाहा इदमग्नये
स्विष्टकृते नं संस्रवं प्राश्य पूर्णपात्रं सदक्षिणं ब्रह्मणे दानं अत्र संस्रवा समिधादानं आकृक्षा
र्थ्य अभिवादंच उत्तरतः परिश्रितायां कुशोतुपरस्तात् स्थित्वा अथ कलशानामग्रे उप
विश्य स्नानं करोति अग्नेः कलशानामन्तर्द्धानं करोति अथ कुंभः ये॰ ऽप्स्वंतरग्नयति प्रजापति
ऋषिः आपो देवता यजुर्जलग्रहणे विनियोगः ओं येप्स्वंतरग्नयः प्रविष्टा गोह्योपगोह्यो मयूषो म
नोहास्वलो विरुजस्तनूदूषिरिन्द्रियहा तान् विजहामि यो रोचनस्तमिह गृह्णामि एकस्मात्कलशादुदकं
गृहीत्वा स्नानं करोति तेनेति प्रजापतिऋषिः आपो देवता यजुः अभिषेचने विनियोगः ओं तेन मामभिषि
चामि श्रिये यशसे ब्रह्मणे ब्रह्मवर्चसाय इत्यनेन मंत्रेण प्रथमे कलशे १ जलग्रहणां तु पंचमं उदकुंभम्:
ये॰ ऽप्स्वंतरग्नयः सर्वत्र अभिषेचने मंत्रास्तु पृथक् पृथक् येप्स्वंतरग्नय इति येनः श्रयणु तमिति प्र
जापति ऋषिः आपो देवता यजुः अभिषेचने विनियोगः ओं येन श्रियमकृणुतां येनापामृशतां
सुरां येनाक्ष्यावभ्यषिंचतां इत्यनेन मंत्रेण द्वितीये कलशे २ येप्स्वंतरग्नय इति प्रजापतिऋ
षिः इति आपो हिष्ठेति तिसृणामिति इत्यनेन मंत्रेण तृतीये कलशे ३ येप्स्वंतरग्नय इति यो वः
शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः उशतीरिव मातरः इत्यनेन चतुर्थे कलशे ४ येप्स्वंतरग्नय इति
तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ आपो ओं आपो जनयथा च नः इत्यनेन पंचमकलशे ५
त्रिभिः तूष्णीं गाथाः सर्वत्र पठित्वा उद्यन्निति मंत्रेण मेखलां शिरो मार्गेणानिः सार्य्य कृष्णाजि

लोकं छन्दोभ्यः अंतरिक्षं वायुं ब्रह्माणं छन्दांसि दिवं सूर्यं ब्रह्माणं छन्दांसि दिग्भ्यः चंद्रमसं ब्रह्माणं छन्दांसि प्रजाप
तिं देवान् ऋषीन् श्रद्धां मेधां सदसस्पतिमनुमतिमग्निं वायुं सूर्यमग्नीवरुणौ वग्नीवरुणौ सवितारं विष्णुं
विश्वान् मरुतः स्वक्षौ चरुणौ प्रजापतिमग्निं स्विष्टकृतं वाजपेनाहं यक्ष्ये ततो ब्रह्मोपवेशनादि कुश
डिकाकरणं चरुं तंडुलं पर्युक्षणां तं कुर्यात् आघारावाज्यभागौ मेदोव्याहृतयः अथ ब्रह्मोद्दरणं पा
द प्रक्षालनं तिलकं च अथ पूर्वोक्तायामिति समावर्त्तनकर्मनिमित्तं त्वमेव ब्रह्मा भव भवामि ब्रह्मेत्युक्त्वा अ
ग्नेर्दक्षिणतो ब्रह्मासनमिति एषो ह देवः समिधाग्निं ॐ मनः प्रजापतये स्वाहा इदं प्रजापतये इति अथ
कलश प्रतिष्ठा पूजा मनो जूतिः पठेत् अथ पूर्वोक्तायामिति समावर्त्तनकर्मनिमित्तं गणेशं गौरी व
रुणानां पूजामहं करिष्ये गणानां त्वा श्रीश्च ते एष वै प्रतिष्ठानाम इति ॐ पृथिव्यै स्वाहा इदं पृथिव्यै
अग्नये स्वाहा इदमग्नये ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छन्दोभ्यः स्वाहा इदं छन्दोभ्यः इति ऋग्वेदे अंतरिक्षाय स्वा
हा इदमंतरिक्षाय वायवे स्वाहा इदं वायवे ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छन्दोभ्यः स्वाहा इदं छन्दोभ्य इति यजुर्वेदे दिवे स्वा
हा इदं दिवे सूर्याय स्वाहा इदं सूर्याय ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छन्दोभ्यः स्वाहा इदं छन्दोभ्य इति सामवेदे दिग्भ्यः स्वाहा
इदं दिग्भ्यः चंद्रमसे स्वाहा इदं चंद्रमसे ब्रह्मणे स्वाहा इदं ब्रह्मणे छन्दोभ्यः स्वाहा इदं छन्दोभ्य इति अथर्ववेदे प्रजाप
तये स्वाहा इदं प्रजापतये देवेभ्यः स्वाहा इदं देवेभ्यः ऋषिभ्यः स्वाहा इदं ऋषिभ्यः श्रद्धायै स्वाहा इदं श्रद्धायै
मेधायै स्वाहा इदं मेधायै सदसस्पतये स्वाहा इदं सदसस्पतये अनुमतये स्वाहा इदमनुमतये ॐ भूः स्वाहा
इदमग्नये ॐ भुवः स्वाहा इदं वायवे ॐ स्वः स्वाहा [illegible] सूर्याय [illegible] नमः [illegible] प्रायश्चित्त [illegible]

२.त. अलेपनं सुचक्षा इति प्रजापतिऋषिः आशीस्सुवक्षा अहं देवता यजुः जपे विनियोगः ॐ सुचक्षा अहमक्षीभ्यां
७ भूयासं सुवर्चा मुखेन सुश्रुत्कर्णाभ्यां भूयासम् अनेन मंत्रेण इत्यात्मानमुपलिप्य ततः आहतं वासो
धौतं परिधत्ते परिधास्यै इत्यास्य अथर्वण ऋषिः वासो देवता पंक्तिश्छंदः वस्त्रपरिधाने विनियोगः ॐ परि
धास्ये यशोधास्ये दीर्घायुत्वाय जरदष्टिरस्मि शतं च जीवामि शरदः पुरूची रायस्पोषमभि संव्ययिष्ये
अथोत्तरीयं ततो यज्ञोपवीतं द्वयपरिधानं यशसा मेति पठित्वा आचमनं सुमनसः प्रतिगृह्णाति या
आहरदिति ह्योभरद्वाज ऋषिः सुमनसो देवता गायत्री छंदः प्रथमस्य पुष्पग्रहणे विनियोगः द्वितीयस्य
बंधने विनियोगः ॐ या आहरज्जमदग्निः श्रद्धायै कामायेन्द्रियाय ताहं प्रतिगृह्णामि यशसा च भगे
न चेति पुष्पाणि आदाय यद्यशोप्सरसामिन्द्रश्चकार विपुलं करस्थां मदक्षिणाकर्णेन कुंडलं करोति सोवर्णमि
लंकरणमसि अथोऽलंकरणं भूयादिति मंत्रेण ततो वामकरे कर्णेन परिधाय चक्षुरसीति प्रजापतिऋषिः
अंजनो देवता गायत्री छंदः चक्षुवीरंजने विनियोगः ॐ वृत्रस्यासि कनीनिका चक्षुर्दासि चक्षुर्मे देहि
अनेन वामदक्षे चक्षुषी रसि इत्यनेन मंत्रेण स्वमुखमादर्शे नावलोकयात्मानं दर्शयति बृहस्पतेश्छदिरसि
गोतम ऋषिः छत्रो देवता यजुः छत्रग्रहणे विनियोगः ॐ बृहस्पतेश्छदिरसि पाप्मनो मामंतर्द्धेहि तेजसो
यशसो मामंतर्द्धेहि इत्यनेन मंत्रेण छत्रग्रहणं उपानहौ युगपत् पादयोः प्रतिमुंचति विश्वाभ्यामिति याज्ञवल्क्य
ऋषिः दंडो देवता दंडग्रहणे विनियोगः ॐ विश्वाभ्यो मा नाष्ट्राभ्यः परिपाहि इत्यनेन मंत्रेण वैणवं दंडमादत्ते

नं दं ऊ निधाय वासोन्यत्परिधाय आचम्य आदित्यमुपतिष्ठति उद्यन्निति प्रजापतिऋषिरादित्यो
देवता शाक्करीछन्दः सूर्योपस्थाने विनियोगः ॐ उद्यन्नाजिमुपरिक्रोमरुद्रमिरस्तात् प्रातर्यावभिरस्ता
द्दशशनिरस्मि दशशनिरस्मि दशशनिर्माकुर्वी विदन्मागमयेति ॐ उद्यन्नाजिमुपरिक्रोमरुद्रभिर
स्तादिवाजाभिरस्तात् छन्दशाने रस्मिप्रातनिर्माकुर्वी विदन्मागमयेति ॐ उद्यन्नाजिमुपरिक्रोमरुद्र
भिरस्तात् सायंयामभिरस्तात् सहस्त्रशनिरस्मि सहस्रशनिर्माकुर्वी विदन्मागमयेत् दधितिलान्प्राश्य
जटा लोमनखानि वापयित्वा स्नात्वा शुचीतोदकेन औदुम्बरस्याकनिष्ठिकाग्रस्थूलेन द्वादशांगुलेन
दन्तकाष्ठेन दन्तधावनं करोति अन्नाद्यायेत्यस्य वरुणऋषिः सोमो देवता अनुष्टुप्छन्दो दन्तधावने वि
नियोगः ॐ अन्नाद्याय व्यूहध्वं सोमो राजायमागमत् स मे मुखं प्रमार्क्ष्यते यशसा च भगेन च सुगन्ध
द्रव्यमिश्रितेन वचादिचूर्णेन तैलसंमिश्रितेन सोदवर्तनेन पुनस्सुखोष्णोदकेन मार्जिप्रस्के स्नात्वाचम्य
चन्दनादिना स्नानमुपलिप्य प्राणापानाभ्यामिति प्रजापतिऋषिः प्राणापानौ देवतानुष्टुप्छन्दः च
न्दनग्रहणे विनियोगः ॐ प्राणापानौ मे तर्पय चक्षुर्मे तर्पय श्रोत्रं मे तर्पय आत्मानं मे तर्पय मुखना
सिकाभ्यां चलमेत् दक्षिणाभिमुखो भूत्वा अपसव्यं विधाय उदकांजलिमेकैकं त्रीन्दिपति पितरस्तृप्ति
प्रजापतिऋषिः यद्विसरस्तौ त्रिष्टुप्छन्दः पितरो देवता यजुः सोमास्त्र मन्त्रविधमत्र विनियोगः ॐ पि
तरः शुन्धध्वं भूमौ निक्षिपन्नति [illegible] तीभूत्वा उदकं स्पृष्ट्वा पुनः स्न